

INTRODUKTION TIL DIALOGSTARTEREN

Hvorfor skal vi sætte fokus på stigma?

Der har i de senere år været et øget fokus på stigmatisering af psykisk sygdom og konsekvenserne heraf. Der er i mange lande iværksat store nationale kampagner for bekæmpelse af stigma (i bl.a. Skotland, England, New Zealand og senest Sverige) og nu også i Danmark med EN AF OS.

I psykiatrien i Danmark arbejdes der med stort engagement og høj faglighed for, at patienter får den bedst mulige behandling. På trods af professionalismismen kan man som patient opleve stigmatisering i mødet med personalet¹. Sådan skal det ikke være. Derfor har Landskampagnen EN AF OS i samarbejde med Region Hovedstadens Psykiatri og Psykiatrifonden produceret dette materiale til at inspirere og fremme dialog og refleksion over, hvordan man som fagperson i hverdagens sprog, kultur og adfærd kan blive mere opmærksom på stigma og arbejde målrettet med at fremme afstigmatisering.

Hvordan defineres stigmatisering?

Stigma betyder „negativt kendetegn“, der hæftes på en person som et „socialt stempel“. Især psykisk sygdom er omgærdet af mange fordomme som ”én gang psykisk syg, altid psykisk syg”. Når vi stempler hinanden på grund af psykiske lidelser, har det alvorlige konsekvenser, for eksempel forringet livskvalitet og dårligt selvværd.

Materialerne her giver eksempler på situationer og handlinger, som patienter har oplevet som stigmatiserende, men også på situationer hvor patienter oplever sig mødt med ligeværd og respekt. Derudover er der i materialerne også flere eksempler på patienter, som stigmatiserer sig selv, og den rolle man som fagperson spiller i forhold til at tackle patienternes selvstigmatisering og give dem håb.

Hvordan kommer stigmatisering til udtryk?

Stigmatisering er ofte utilsigtet og kan komme til udtryk på mange forskellige måder. Patienter kan føle sig talt ned til, som var de børn, behandlet som var de mindre begavede, og/eller identificeret med deres sygdom frem for at blive set som et menneske, der har en sygdom, og hvor bedring eller helbredelse er mulig.

¹ 'Stigma og psykiske lidelser – som det opleves og opfattes af mennesker med psykiske lidelser og borgere i Danmark', DSI 2010 og fokusgruppe i EN AF OS' holdningsundersøgelse blandt personale i psykiatrien, 2011-12.

EN AF OS' holdningsundersøgelse blandt personale i psykiatrien fra 2011-12 peger desuden på, at personale også oplever, at tonen på arbejdspladsen, og den måde patienterne omtales på, påvirker personalets opfattelse af patienternes bedringsmuligheder. Personale kan komme til at stigmatisere patienter, men det kan også ske internt i personalegruppen, når psykisk sygdom rammer her. Medarbejdere kan være tilbageholdende med at fortælle om deres egen psykiske sygdom og har en måske velbegrunnet frygt for en manglende tro blandt kollegerne på, at en person, der har haft en psykisk sygdom, stadig kan have kompetencer og kan overlades ansvar igen.

” Jeg tænker da også, at hvis jeg sagde til mine kolleger, at jeg havde fået skizofreni, at de ville se på mig på en anden måde. Jeg ville blive vurderet, og mine handlinger, og det jeg sagde, ville blive vurderet på en anden måde. Det ville jeg frygte i hvert fald. At de måske hele tiden ville tage stilling til, om det, du sagde nu, var på grund af sygdommen, eller det var dig. Måske er det også et udtryk for, at man er sin egen værste dommer. At man har større tolerance overfor andre, end man frygter, de ville have overfor en selv.”

Medarbejder i psykiatrien²

EN AF OS' holdningsundersøgelse blandt personale i psykiatrien fra 2011-12 viser desuden, at der også blandt personale i det somatiske sundhedsvæsen er et behov for at arbejde med afstigmatisering af psykisk sygdom:

” Jeg møder nogle gange kolleger i somatikken, som siger: 'Vi har så travlt, og det er også alle jeres patienter'. Den der holdning, at det ikke er helt ok, at de er derovre, de skal bare være herovre, uanset om de er ved at dø af hjertestop.”

Medarbejder i psykiatrien³

² Fokusgruppe i EN AF OS' holdningsundersøgelse blandt personale i psykiatrien, 2011-12.

³ Fokusgruppe i EN AF OS' holdningsundersøgelse blandt personale i psykiatrien, 2011-12.